

11. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / Пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с.

12. Теория измерения капитала и прибыли [Текст] : монография / [Коллектив авторов] Под общ. ред. проф. Бутицка Ф., проф. Добию М. – Краков : Fundasija Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 2010. – 400 с.

13. Теория бухгалтерського обліку : монографія / Л. В. Нападівська, М. Добія, Ш. Сандер, Р. Матезіч та ін.; за заг. ред. Л. В. Нападівської. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 735 с.

REFERENCES

Boliukh, M. A., Burchevskiy, V. Z., and Horbatok, M. I. *Ekonomicnyi analiz* [Economic Analysis]. Kyiv: KNEU, 2003.

Ekonomiczna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]. Kyiv: Akademiia, 2001.

Ekonomicnyi analiz [Economic Analysis]. Zhytomyr: Ruta, 2003.

Iftemichuk, V. S., Hryhoriev, V. A., and Manylich, M. I. *Geneza rynkovoї ekonomiky (politekonomiia, mikroekonomika, makroekonomika, ekonomichniy analiz, ekonomika pidpriemstva, menedzhment, marketynh, finansy, banky, investytsii, birzhova diialnist, planuvannia): Terminy. Poniattia. Personalii* [Genesis of the market economy (political economy, microeconomics, macroeconomics, economic analysis, business economics, management, marketing, finance, banking, in-

vestment, exchange activities, planning): Timing. Concept. Persons]. Lviv: Mahnoliia Plius, 2004.

[Legal Act of Ukraine] (2000). <http://zakon0.rada.gov.ua>
Mizhnarodni standarty bukhhalterskoho obliku [International Accounting Standards]. Kyiv: Federatsiia profesiinykh bukhhalteriv i audytoriv Ukrainy, 1998.

Napadovska, L. V., Dobiia, M., and Sander, Sh. *Teoriia bukhhalterskoho obliku* [Theory of accounting]. Kyiv: KNTU, 2008.

Ozhegov, S. I. *Slovar russkogo iazyka* [Russian dictionary]. Moscow: Russkiy iazyk, 1985.

Stelmashchuk, A. M., and Smoleniuk, P. S. *Bukhhalterskyi oblik* [Accounting]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2007.

Sopko, V., Hutsailiuk, Z., and Shchyrba, M. *Bukhhalterskyi oblik: Osnovy obliku. Finansovyi oblik. Vnutrishnyohospodarskyi (upravlinskyi) oblik* [Accounting: Accounting Basics. Financial Accounting. Interfarm (management) accounting]. Ternopil: Aston, 2005.

Tsal-Tsalko, Yu. S. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2008.

Teoriia izmereniia kapitala i prybyli [Measurement theory of capital and profits]. Krakow: Fundasija Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 2010.

Tkachenko, N. M. *Teoretyko-metodolohichni problemy formuvannia bukhhalterskoho finansovoho obliku* [Theoretical and methodological problems of formation of bookkeeping accounting]. Kyiv: A. S. K., 2001.

УДК 005.591.4.01

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

ОДИНЦОВА Н. Г.

УДК 005.591.4.01

Одинцова Н. Г. Теоретичні основи реструктуризації підприємств

У світовій і вітчизняній теорії та практиці одним із поширених засобів фінансового оздоровлення підприємств є реструктуризація. У статті розглянуто сутність реструктуризації підприємства, здійснено аналіз існуючих підходів щодо розуміння понять «реорганізація», «реформування», «реструктуризація» та «реінжиніринг» і зроблено висновки щодо характеру їх взаємозв'язку. Проаналізовано тлумачення категорії реструктуризації, підходи науковців до розкриття сутності поняття реструктуризації підприємств. Для досягнення мети було проведено оцінку існуючих підходів до тлумачення змісту процесу реструктуризації підприємств. Отримав подальший розвиток аналіз взаємозв'язку понять «реформування», «реструктуризація», «реорганізація» і «реінжиніринг» з урахуванням наукових інтерпретацій, що дозволить визначити роль кожного з понять для виявлення їх впливу та взаємозалежності у співвідношенні з направленістю господарчої діяльності підприємств.

Ключові слова: структура, реструктуризація, реорганізація, реформування, реінжиніринг.

Рис.: 1. **Бібл.:** 25.

Одинцова Надія Геннадіївна – аспірантка, кафедра економіки та маркетингу, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: nadi_odintsova@mail.ru

УДК 005.591.4.01

UDC 005.591.4.01

Одинцова Н. Г. Теоретические основы реструктуризации предприятия

В мировой и отечественной теории и практике одним из распространенных средств финансового оздоровления предприятий является реструктуризация. В статье рассмотрена сущность реструктуризации предприятия, осуществлен анализ существующих подходов к пониманию понятий «реорганизация», «реформирование», «реструктуризация» и «реинжиниринг» и сделаны выводы относительно характера их взаимосвязи. Проанализированы толкование категории реструктуризации, подходы ученых к раскрытию сущности понятия реструктуризации предприятий. Для достижения цели была проведена оценка существующих подходов к толкованию содержания процесса реструктуризации предприятий. Получил дальнейшее развитие анализ взаимосвязи понятий «реформирование», «реструктуризация», «реорганизация» и «реинжиниринг» с учетом научных интерпретаций, что позволит определить роль каждого из понятий для выявления их влияния и взаимозависимости в соотношении с направленностью хозяйственной деятельности предприятий.

Ключевые слова: структура, реструктуризация, реорганизация, реформирование, реинжиниринг.

Рис.: 1. **Библ.:** 25.

Одинцова Надежда Геннадьевна – аспирантка, кафедра экономики и маркетинга, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: nadi_odintsova@mail.ru

Odintsova N. H. Theoretical Grounds of Enterprise Restructuring

One of the most popular means of financial recovery of enterprises in the world and domestic theory and practice is re-structuring. The article considers the essence of enterprise re-structuring, conducts analysis of existing approaches to understanding the re-organisation, re-formation, re-structuring and re-engineering notions and makes conclusions with respect to the nature of their interconnection. It analyses interpretation of the re-structuring category, approaches of scientists to revelation of the essence of the enterprise re-structuring notion. To achieve the goal the article conducts assessment of the existing approaches to interpretation of the content of the enterprise re-structuring process. It also conducts further analysis of interconnection of the re-formation, re-structuring, re-organisation and re-engineering notions with consideration of scientific interpretations, which would allow identification of the roles of each of the notions for identifying their influence and interconnection in correlation with the direction of economic activity of enterprises.

Key words: structure, re-structuring, re-organisation, re-formation, re-engineering.
Pic.: 1. **Bibl.:** 25.

Odintsova Nadiya H. – Postgraduate Student, Department of Economics and Marketing, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: nadi_odintsova@mail.ru

У світовій і вітчизняній теорії та практиці одним із поширених засобів фінансового оздоровлення підприємств є реструктуризація. Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», іншими нормативно-правовими документами передбачено використання реструктуризації як ефективного засобу відновлення платоспроможності підприємства, який рекомендується включати до плану санації. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин щораз частіше виникають умови для ефективного використання реструктуризації як одного зі шляхів оздоровлення економіки.

Появу економічної категорії реструктуризації пов'язують із активізацією процесів реформування підприємств, спрямованих на підвищення ефективності їх діяльності, на початку 30-х років ХХ ст. у США, Франції, Німеччині та інших розвинених країнах [5]. Однак найбільшого поширення термін «реструктуризація» у сучасному його розумінні набув у 80-х роках минулого століття. Цьому сприяли поширення реформування компаній у країнах Західної Європи, а також необхідність перебудови діяльності підприємств країн Центральної та Східної Європи у зв'язку з переходом до ринкових умов господарювання [5]. Однак, незважаючи на тривалий період застосування поняття реструктуризації, і досі серед науковців існують суперечності щодо трактування сутності цього поняття, а також його взаємозв'язку з суміжними категоріями.

Сутність поняття реструктуризації у 80-х роках минулого століття розкривалася у працях таких зарубіжних науковців, як М. Портер, Т. Пітерс, А. Стрікланд, А. Томсон, М. Хаммер та інші. Реструктуризація розглядалася ними як сукупність кардинальних стратегічних заходів щодо перетворення структури диверсифікованої компанії шляхом продажу одних напрямів діяльності (бізнесів) і придбання інших. На сьогодні проблему реструктуризаційних процесів на підприємствах також досліджує чимало вітчизняних науковців, серед них: М. Аїстова, Є. Андрущак, М. Білик, К. Гайдук, В. Гриньова, Л. Ежкін, І. Карпунь, Н. Кизим, О. Колодізев, Ж. Крисько, І. Мазур, В. Пономаренко, В. Тренев, С. Титов, С. Скочиляс, В. Шапіро та інші. Це привело до виникнення низки сучасних тлумачень поняття реструктуризації та суміжних цьому процесу категорій. Проте, не зважаючи на значну кількість виконаних досліджень, багато теоретичних аспектів здійснення реструктуризації розкрито не повною мірою, що ускладнює розуміння сутності реструктуризаційних процесів.

Мета статті – визначити поняття реструктуризації підприємств, здійснити аналіз існуючих підходів щодо розуміння характеру взаємозв'язку понять «реструктуризація», «реорганізація», «реформування» і «реінжиніринг».

Для досягнення мети пропонується рішення таких завдань: 1) оцінка існуючих підходів до тлумачення змісту процесу реструктуризації підприємств; 2) визначення сутності поняття «реструктуризація»; 3) здійснення аналізу існуючих підходів щодо розуміння характеру взаємозв'язку понять «реструктуризація», «реорганізація», «реформування» і «реінжиніринг».

Для оцінки існуючих підходів до тлумачення змісту процесу реструктуризації підприємств необхідно проаналізувати буквальне значення поняття «реструктуризація». Так, у дослівному перекладі з англійської мови реструктуризація означає «зміну, перебудову структури». У цьому розумінні слушним є зауваження І. Височин [5] стосовно того, що головною характеристикою реструктуризаційних заходів на підприємстві є його структурна перебудова.

Термін «структура» в перекладі з англійської мови означає «порядок, будова, розташування». Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови, «структура – це взаєморозміщення та певний взаємозв'язок складових частин цілого, внутрішня будова». Як «зміну структури» реструктуризацію розглядає Р. Кох [12]. Але автор обмежує значення цього терміна тільки зміною структури капіталу компанії, що відповідає лише фінансовому виду реструктуризації.

Дослідження наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених вказує на те, що існуючі тлумачення поняття «реструктуризація» можна поділити на три групи [13].

Визначення, що належать до *першої групи*, розглядають реструктуризацію як захисну реакцію підприємства для забезпечення його виживання через будь-які зміни стратегічного характеру. Особливістю визначень *другої групи* є розуміння реструктуризації через акцент на окремих її аспектах – цілях, напрямках проведення та формах реалізації. Ряд науковців дотримуються *третього підходу* і вважають, що реструктуризація – це комплексна програма впровадження змін, метою якої є зростання ринкової вартості підприємства.

Огляд наукових джерел засвідчив існування близьких за змістом понять, які потребують ідентифікації сутнісної відмінності між ними. Деякі науковці використовують як синоніми такі поняття, як «реструктуризація», «реорганізація», «реформування», «реінжиніринг» [2, 5, 15, 20, 23].

Аналіз існуючих підходів до визначення поняття реструктуризації дав змогу дійти висновку, що для формування повного уявлення про економічну сутність категорії реструктуризації підприємства її визначення повинно включати такі елементи: зміст явища реструктуризації; його перспективна спрямованість (очікувані результати); обумовлювальні чинники. Говорячи про зміст явища реструктуризації, зауважимо, що найбільшого поширення в літературі набуло його трактування як процесу здійснення організаційно-економічних, техніко-технологічних, правових і фінансових заходів, спрямованих на адаптацію підприємства до змін середовища. У подібному контексті зміст реструктуризації розкривається у визначеннях таких авторів, як С. Скочиляс [23], В. Москаленко та О. Шипунова [17], В. Лук'янін і Л. Таранюк [14], Л. Зуева та Е. Архипчук [8].

Спробу розкрити зміст заходів, які уміщує в собі поняття реструктуризації, знаходимо у тлумаченні, наведеному в Законі України «Про відновлення платоспроможності підприємства-боржника або визнання його банкрутом». Законодавчо реструктуризацію визначено як «здійснення організаційно-господарських,

фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, якщо це передбачено планом санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів» [9].

Існують також інші підходи, згідно з якими реструктуризація підприємства визначається як «сукупність економічних відносин, пов'язаних із послідовним впровадженням системи організаційно-економічних, техніко-технологічних, фінансових та правових заходів, що носять інноваційний характер...» [10], «комплексна оптимізація системи функціонування підприємства ...» [7], «ланцюг взаємопов'язаних організаційних інновацій ...» [16], «зміна комплексної системи функціонування підприємств ...» [19] та інші.

Достатньо повним визначенням у аналізованому контексті є тлумачення Ж. Крисько, згідно з яким «реструктуризація є зміною структури економічного суб'єкта (активів, власності, фінансів, управління) незалежно від його стану під впливом чинників зовнішнього чи внутрішнього середовища для підвищення конкурентоспроможності з подальшим зростанням вартості бізнесу» [13].

Заслугує уваги також визначення М. Білик, згідно з яким реструктуризацію розглядають як «систему організаційно-економічних та інших заходів, спрямованих на реформування його господарської діяльності та досягнення стратегічних цілей його розвитку шляхом здійснення необхідних структурних перетворень, адаптованих до зміни факторів зовнішнього середовища його функціонування» [3].

Аналізуючи висвітлення в існуючих трактуваннях категорії «реструктуризації» її перспективної спрямованості або очікуваних результатів від впровадження реструктуризаційних заходів, необхідно виокремити групу авторів, які у поданих визначеннях наголошують на антикризовому спрямуванні реструктуризації. Так, Ж. Крисько [13] наголошує на більшій обґрунтованості проведення реструктуризації в умовах стабільного фінансового стану господарюючого суб'єкта, оскільки за таких умов підприємство має запас часу та ресурсів для використання оптимальних методів проведення перетворень. На тенденції поширення застосування реструктуризаційних заходів на успішних підприємствах наголошують також І. Мазур та В. Шапіро [15] та інші науковці.

З огляду на це, з часом науковці вдосконалили тлумачення реструктуризації шляхом повнішого висвітлення її спонукальних мотивів. Так, результати реструктуризації у визначеннях цього поняття висвітлюються як «підвищення ефективності використання виробничого потенціалу» [19], «фінансове оздоровлення, збільшення обсягів виробництва і збуту конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва» [12], «поліпшення управління, підвищення ефективності й

конкурентоспроможності виробництва і продукції» [10], «підвищення конкурентоспроможності з подальшим зростанням вартості бізнесу» [13], «реформування господарської діяльності та досягнення стратегічних цілей розвитку» [4] тощо.

Поруч із терміном «реструктуризація» у науковій літературі та на практиці набуло поширення застосування поняття «реорганізація». Однозначним є висновок більшості авторів [2, 3, 11, 18], що реорганізація є одним із видів реструктуризаційних заходів.

Е. М. Королькова [11, с. 8] пропонує розглядати процеси змін в організаціях в порядку їх ускладнення: реорганізація – реформування – реструктуризація. При цьому реорганізація визначається нею як перетворення організаційної структури і управління підприємством при збереженні основних засобів, виробничого потенціалу підприємства, реформування – це зміна принципів дії підприємства, що сприяє підвищенню ефективності виробництва, а реструктуризація трактується як комплексна оптимізація системи функціонування підприємства відповідно до вимог зовнішнього оточення і виробленої стратегії розвитку на базі сучасних підходів до управління.

Більшість же науковців вважають реорганізацію підприємства окремим напрямом реструктуризації суб'єкта господарювання (Д. Кононов, К. Рожков, А. В. Єжкін, А. Карлик, Е. Грішпун, С. В. Валдайцев, Г. С. Мерзлікіна, Е. А. Семікін, М. Д. Аїстова).

Проведені дослідження дозволили виокремити групу вчених, що вважають реорганізацію єдиним способом реструктуризації суб'єкта господарювання (А. Глушецький, В. Р. Крижанівський, Е. С. Мінаєв, В. П. Панагушин).

Більшою суперечністю щодо розкриття сутності характеризується поняття «реформування» підприємств.

У роботі С. Скочиляс [23] реформування розглянуто як результат еволюції реструктуризації.

Вважаючи реструктуризацію інструментом реформування суб'єкта господарювання, російські вчені А. В. Єжкін, М. Д. Аїстова стверджують, що «реструктуризація є всього лише частиною загального розвитку підприємства і, отже, її можна розглядати як один з ключових механізмів реформування, що приводить до збільшення ефективності діяльності підприємства» [18, с. 59; 1]. Подібний підхід простежується й у працях таких авторів, як В. І. Мазур і В. Д. Шапіро. У монографії «Реструктуризація підприємств і компаній» вони роблять висновок про те, що реструктуризація є основним засобом реформування підприємства [15]. При цьому вони висловлюють ідею про те, що «...можливо, реструктуризація є єдиним засобом реформування».

Так, В. Н. Тренев, В. А. Іріков, С. В. Ільдеменов у монографії «Реформування і реструктуризація підприємства» [20] стверджують, що реформування пов'язане зі зміною стратегії суб'єкта господарювання і його реорганізацією, реструктуризація ж має за мету зміну структури підприємства і продукції, що ним виробляється. У цій самій роботі від поняття «реструктуризація» автори відокремлюють поняття «реорганізація», а не тільки «реформування».

Отже, приведені вище терміни близькі за сенсом і розрізняються переважанням окремих аспектів. Ре-

структуризація співвідноситься з підприємством як з бізнесом (об'єкт), тоді як реформування більш традиційно пов'язується з підприємством як господарюючим суб'єктом. Реорганізація, у свою чергу, найчастіше розуміється у вузькому сенсі слова – як структурне перетворення підприємства або групи підприємств.

Ще одним терміном, який тісно пов'язаний з реструктуризацією підприємства, є «реінжиніринг». Стосовно суті поняття «реінжиніринг» в наукових джерелах також немає однозначності.

Розглядаючи співвідношення понять «реорганізація», «реструктуризація», «реінжиніринг», Є. Андрущак [2, с. 83] розуміє реструктуризацію як системний механізм реформування підприємства.

Реінжиніринг, на його думку передбачає глобальні перетворення у сфері організації виробництва, управління та збуту продукції в рамках реструктуризації, реорганізація виступає лише як один із напрямів структурної перебудови в процесі реструктуризації підприємств.

Так, американські науковці М. Хаммер та Дж. Чампі у 1993 р. дали визначення реінжинірингу бізнес-процесів як «фундаментальному переосмисленню і радикальному перепроєктуванню бізнес-процесів для досягнення істотних покращень в основних показниках діяльності підприємства» [25].

Робсон М. і Ф. Уллах у 1997 р. уточнили, що ключовою характеристикою, яка вирізняє реінжиніринг з-поміж інших технологій здійснення перетворень на підприємствах, є створення цілковито нових дійових процесів без урахування використовуваних раніше [21].

На думку С. В. Валдайцева, реінжиніринг – це особлива процедура, що передує, в обов'язковому порядку, процедурам реструктуризації (фінансової) і реорганізації суб'єкта господарювання [4]. М. Д. Аїстова [1] вважає реструктуризацію і реінжиніринг різними процесами в рамках загального процесу реформування підприємства. Іншої точки зору дотримується С. В. Рубцов, який стверджує, що «реінжиніринг бізнес-процесів – це один з бізнес-процесів організації» [22, с. 26]. Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, Е. Б. Стародубцева [24] вважають реінжиніринг процесом модернізації раніше реалізованих технічних рішень, одним із напрямів реструктуризації.

Погоджуємося з твердженням К. В. Гайдука та Г. С. Мерзлікіної [6], що реінжиніринг і реструктуризація – це окремі, але взаємопов'язані процеси. При цьому поняття реструктуризації значно ширше, і в деяких випадках стратегічна реструктуризація може приймати форму реінжинірингу бізнес-процесів.

Проведений аналіз сутнісної характеристики поняття «реінжиніринг» дає змогу стверджувати, що він є окремою економічною категорією, включається до трансформаційних процесів і перетинається з поняттям реструктуризації у випадку проведення структурних змін інноваційного характеру.

Аналіз думок вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо сутності вказаних вище перетворень дозволяє зробити висновок про те, що реструктуризація є найбільш комплексною і глибокою формою перетворення і включає комбінацію перетворень у формі реорганізації й реінжинірингу. На *рис. 1* представлено побудову взаємозалежності понять «реформування», «реорганізація», «реструктуризація», «реінжиніринг».

Рис. 1. Побудова взаємозв'язку понять «реформування», «реструктуризація», «реорганізація» і «реінжиніринг»

Побудована схема взаємозв'язку понять демонструє, що для окремих варіантів перетворень на підприємстві деякі з аналізованих категорій мають тотожний характер, але, загалом, кожне з них має своє змістове навантаження і не може бути рівноцінно замінено іншим.

У статті отримав подальший розвиток аналіз взаємозв'язку понять «реформування», «реструктуризація», «реорганізація» і «реінжиніринг» з урахуванням наукових інтерпретацій, що дозволить визначити роль кожного з понять для виявлення їх впливу та взаємозалежності у співвідношенні з направленістю господарчої діяльності підприємств.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи проблему сутності та передумов реструктуризації підприємства, можна зробити такі висновки:

1) досліджуючи трактування поняття «реструктуризація», варто погодитися з тим, що кожне визначення додає важливі елементи до розуміння суті структурних перетворень, способів внутрішньої перебудови підприємства задля підвищення ефективності діяльності відповідно до мінливих вимог ринку;

2) узагальнюючи наведені словникові трактування, дослівні переклади термінів з іноземних мов і погляди науковців, зміст поняття реструктуризації підприємства рекомендуємо подавати як процес структурних перетворень на підприємстві шляхом здійснення заходів організаційно-економічного, техніко-технологічного, фінансового та правового характеру;

3) реструктуризація є найбільш комплексною і глибокою формою перетворення і включає комбінацію перетворень у формі реорганізації й реінжинірингу. Взаємозалежність понять демонструє, що для окремих варіантів перетворень на підприємстві деякі з аналізованих категорій мають тотожний характер, але, загалом, кожне з них має своє змістове навантаження і не може бути рівноцінно замінено іншим;

4) поняття «реструктуризація» досить широке, і його зміст змінюється залежно від того, на що воно спрямоване. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Аистова М. Д. Реструктуризація підприємства: вопросы управления. Стратегии, координация структурных параметров, снижение сопротивления преобразования / М. Д. Аистова. – М. : Альпина Паблишер, 2002. – 287 с.

2. Андрущак Є. Реорганізація як ефективний засіб вирішення проблеми банкрутства підприємств / Є. Андрущак // Регіональна економіка. – 2002. – № 1. – С. 83 – 89.

3. Білик М. Сутність та класифікація реструктуризації державних підприємств / М. Білик // Економіст. – 2000. – № 1. – С. 96 – 99.

4. Валдайцев С. В. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия : [Учеб. пособие для вузов] / С. В. Валдайцев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 720 с.

5. Височин І. В. Реструктуризація підприємства як економічна категорія / І. В. Височин // Наукові праці ДонНТУ. – Сер.: Економічна. – 2004. – Вип. 75. – С. 160 – 165.

6. Гайдук К. В. Основы функциональной реструктуризации организации в условиях кризиса / К. В. Гайдук, Г. С. Мерзликина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.smartcat.ru/Management/SunkCosts.shtml

7. Гриньова В. М. Фінансова реструктуризація промислових підприємств / В. М. Гриньова, А. В. Гриньов // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 9 – 14.

8. Зуєва Л. С. Економічний механізм реструктуризації підприємств / Л. С. Зуєва, Е. І. Архипчук // Економіка. Фінанси. Право. – 2004. – № 10. – С. 3 – 8.

9. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.99 р., № 784-XIV.

10. Кизим Н. А. Проблемы реструктуризации промышленных предприятий в Украине / Н. А. Кизим, В. В. Жихарцев. – Харьков : ФЛП Александра К. М.; ИД «ИНЖЭК», 2009. – 184 с.

11. Королькова Е. М. Реструктуризация предприятий : учеб. пособ. / Е. М. Королькова. – Тамбов : Изд-во Тамб. ГТУ, 2007. – 80 с.

12. Кох Р. Менеджмент и финансы от А до Я / Р. Кох. – С-Пб. : Изд-во «Питер», 1999. – 496 с.

13. Крисько Ж. Л. Сутність та види реструктуризації підприємств / Ж. Л. Крисько // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Сер.: Економіка. – Ужгород : Вид-во УНУ. – 2009. – Спецвипуск 28. – Ч. II. – С. 71 – 76.

14. Лукьянихин В. А. Методические подходы к реструктуризации предприятий / В. А. Лукьянихин, Л. Н. Таранюк // Механізм регулювання економіки, економіки природокористування, економіки підприємства та організація виробництва. – 2002. – № 1-2. – С. 201 – 206.

15. Мазур І. І. Реструктуризація підприємств і компаній : учебн. пособ. [для студ. вузов] / І. І. Мазур, В. Д. Шапиро. – М. : Изд-во «Экономика», ЗАО, 2001. – 534 с.

16. Методические рекомендации по реструктуризации предприятий. – Саранск : Изд-во Мордовского университета, 2001. – 43 с.

17. Москаленко В. П. Реструктуризація підприємств – основа удешевлення використання їх виробничого потенціала / В. П. Москаленко, О. В. Шипунова // Вісник Української академії банківської справи: зб. наук. праць. – 2000. – № 1(8). – С. 61 – 64.

18. Одинцов М. Реструктуризація – путь повышения конкурентоспособности производства / М. Одинцов, Л. Ежкин // Економіст. – 2000. – № 10. – С. 58 – 65.

19. Пономаренко В. С. Механізм санаційного управління підприємством: засади формування та моделі реалізації / В. С. Пономаренко, О. В. Раєвнева, С. О. Степуріна. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2009. – 304 с.

20. Реформирование и реструктуризация предприятия. Методика и опыт / [В. Н. Тренев, В. А. Ириков, С. В. Ильдеменов и др.]. – М. : Издательство «ПРИОР», 1998. – 320 с.

21. Робсон М. Практическое руководство по реинжинирингу бизнес-процессов / Пер. с англ. под ред. Н. Д. Эриашвили / М. Робсон, Ф. Уллах. – М. : Изд-во «Аудит», ЮНИТИ, 1997. – 224 с.

22. Рубцов С. В. Уточнение понятия «бизнес-процесс» / С. В. Рубцов // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 6. – С. 26 – 33.

23. Сkochияс С. Реструктуризація підприємств в умовах трансформації економіки / С. Сkochияс // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – 2009. – Вип. 4. – С. 300 – 303.

24. Современный экономический словарь / [Б. А. Райсберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева]. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 478 с.

25. Хаммер М. Реинжиниринг корпорации: манифест революции в бизнесе / М. Хаммер, Дж. Чампи. – С-Пб. : Изд-во СПб. университета, 1997. – 332 с.

Науковий керівник – Лисиця Н. М., доктор соціологічних наук, професор кафедри економіки та маркетингу, Харківський національний економічний університет

REFERENCES

Aistova, M. D. *Restrukturizatsiia predpriatiia: voprosy upravleniia. Strategii, koordinatsiia strukturnykh parametrov, snizhenie soprotivleniia preobrazovaniia* [Enterprise restructuring: governance issues. Strategy, coordination of structural parameters, drag reduction transformation]. Moscow: Alpina Publisher, 2002.

Andrushchak, Ye. "Reorhanizatsiia iak efektyvnyi zasib vyrishennia problemy bankrutstva pidpriemstv" [Reorganization as an effective means of solving problems bankruptcy]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2002): 83-89.

Bilyk, M. "Sutnist ta klasyfikatsiia restrukturyzatsii derzhavnykh pidpriemstv" [The essence of classification and restructuring of public enterprises]. *Ekonomist*, no. 1 (2000): 96-99.

Gayduk, K. V., and Merzlikina, G. S. "Osnovy funktsionalnoy restrukturyzatsii organizatsii v usloviiakh krizisa" [Basics of functional restructuring of the organization in times of crisis]. www.smartcat.ru/Management/SunkCosts.shtml

Hrynyova, V. M., and Hrynyov, A. V. "Finansova restrukturyzatsiia promyslovykh pidpriemstv" [Financial restructuring of industrial enterprises]. *Finansy Ukrainy*, no. 10 (2002): 9-14.

Kizim, N. A., and Zhikhartsev, V. V. *Problemy restrukturyzatsii promyshlennykh predpriatii v Ukraine* [Problems of industrial restructuring in Ukraine]. Kharkov: FLP Aleksandrova K. M.; INZhEK, 2009.

Korolkova, E. M. *Restrukturizatsiia predpriatii* [Restructuring of enterprises]. Tambov: Izd-vo Tamb. GTU, 2007.

Kokh, R. *Menedzhment i finansy ot A do Ia* [Management and Finance from A to Z]. St. Petersburg: Piter, 1999.

Krysko, Zh. L. "Sutnist ta vydy restrukturyzatsii pidpriemstv" [Essence and types of restructuring]. *Naukovyi visnyk UNU*, vol. 2, no. 28 (2009): 71-76.

Khammer, M., and Champi, J. *Reinzhiniring korporatsii: manifest revoliutsii v biznese* [Reengineering the Corporation: A Manifesto revolution in business]. St. Petersburg: Izd-vo SPb. universiteta, 1997.

[Legal Act of Ukraine] (1999).

Lukianykhyn, V. A., and Taraniuk, L. N. "Metodycheskye podkhody k restrukturyzatsii predpriatii" [Methodical approaches to restructuring]. *Mekhanizm rehulivannia ekonomiky, ekonomiky pryrodokorystuvannia, ekonomiky pidpriemstva ta orhanizatsiia vyrobnytstva*, no. 1-2 (2002): 201-206.

Mazur, I. I., and Shapiro, V. D. *Restrukturizatsiia predpriatii i kompaniy* [Restructuring of enterprises and companies]. Moscow: Ekonomika, 2001.

Metodycheskie rekomendatsii po restrukturyzatsii predpriatii [Methodical recommendations on restructuring]. Saransk: Izdatelstvo Mordovskogo universiteta, 2001.

Moskalenko, V. P., and Shypunova, O. V. "Restrukturyzatsiia predpriatii – osnova uluchsheniia yspolzovaniia ykh proyzvodstvennoho potentsyala" [Restructuring of enterpris-

es – basis for improving the utilization of their productive capacity]. *Visnyk Ukrainy akademii bankivskoi spravy*, no. 1 (8) (2000): 61-64.

Odintsov, M., and Ezhkin, L. "Restrukturizatsiia – put povysheniia konkurentosposobnosti proizvodstva" [Restructuring – way to increase the competitiveness of industry]. *Ekonomist*, no. 10 (2000): 58-65.

Ponomarenko, V. S., Raievniova, O. V., and Stepurina, S. O. *Mekhanizm sanatsiinoho upravlinnia pidpriemstvom: zasady formuvannia ta modeli realizatsii* [Mechanism sanation business management: principles of formation and implementation of the model]. Kharkiv: INZhEK, 2009.

Robson, M., and Ullakh, F. *Prakticheskoe rukovodstvo po reinzhiniringu biznes-protsessov* [Practical Guide to Business Process Reengineering]. Moscow: Audit; YuNITI, 1997.

Rubtsov, S. V. "Utochnenie poniatii "biznes-protsess"" [Clarifying the concept of "business process"]. *Menedzhment v Rossii i za rubezhom*, no. 6 (2001): 26-33.

Rayzberg, B. A., Lozovskiy, L. Sh., and Starodubtseva, E. B. *Sovremennyy ekonomicheskyy slovar* [Modern Dictionary of Economics]. Moscow: INFRA-M, 1998.

Skochylias, S. "Restrukturyzatsiia pidpriemstv v umovakh transformatsii ekonomiky" [Restructuring in transforming the economy]. *Ekonomichnyi analiz*, no. 4 (2009): 300-303.

Trenev, V. N., Irikov, V. A., and Ildemenov, S. V. *Reformirovanie i restrukturyzatsiia predpriatiia. Metodika i opyt* [Reform and restructuring of the company. Technique and experience]. Moscow: PRIOR, 1998.

Vysochyn, I. V. "Restrukturyzatsiia pidpriemstva iak ekonomichna katehoriia" [Enterprise restructuring as an economic category]. *Naukovi pratsi DonNTU*, no. 75 (2004): 160-165.

Valdaytsev, S. V. *Otsenka biznesa i upravlenie stoimosti predpriatiia* [Business Valuation and management of enterprise value]. Moscow: YuNITI-DANA, 2001.

Zuieva, L. S., and Arkhynchuk, E. I. "Ekonomichnyi mekhanizm restrukturyzatsii pidpriemstv" [Economic mechanism of restructuring]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 10 (2004): 3-8.